

XVI. mezinárodní kolokvium o regionálních vědách
Valtice, 19. – 21. 6. 2013

Slováci v České republice: s důrazem na dojížděku za prací a do vysokých škol

Ondřej Šerý, Tatiana Mintálová, Zdeněk Szczyrba, Václav Toušek
Geografický ústav PřF MU, Katedra geografie PřF UP

Úvod

- ▶ 1993 – vznik ČR a Slovenska, nadstandardní vzájemné vztahy (EU, Schengen)
- ▶ vliv hranic, tj. hraniční efekt (Jeřábek, Dokoupil, Havlíček et al. 2004)
  - uzavřená hranice = roste hraniční efekt (orientace na vnitrozemí),
  - otevřená hranice = kontaktní hraniční efekt (oslabení perifernosti).
- ▶ vliv ekonomické úrovně sousedních států (Dokoupil 2002)
  - symetrická (srovnatelná vyspělost) x asymetrická hranice (rozdílná vyspělost)
- ▶ vazby mezi ČR a Slovenskem – téma pro brněnské a olomoucké geography
  - Řehák a Daněk (1997); Řehák (1998); Toušek (1999); Toušek a Tomšíčková (2000); Halás a Kládivo (2008); Šerý, Hercik a Toušek (2012)
- ▶ cíl příspěvku: hodnocení působení (vlivu) Slováků v ČR po roce 1993

Dojížd'ka do zaměstnání

- ▶ dlouhá tradice zaměstnávání občanů Slovenska v Čechách a na Moravě
  - s rozvojem slovenského hospodářství pomalý pokles
  - převážná část připadala na nedenní dojížd'ku (výjimka pohraničí)

Tab. 1: Vývoj dojížd'ky za práci mezi ČR a SR v letech 1961–1991 (v tis. osob)

	1961	1970	1980	1991
vyjíždějící ze SR do ČR	88,2	48,5	40,4	30,0
vyjíždějící z ČR do SR	6,2	5,3	6,4	5,2
dojížd'kové saldo	82,0	43,2	34,0	24,8

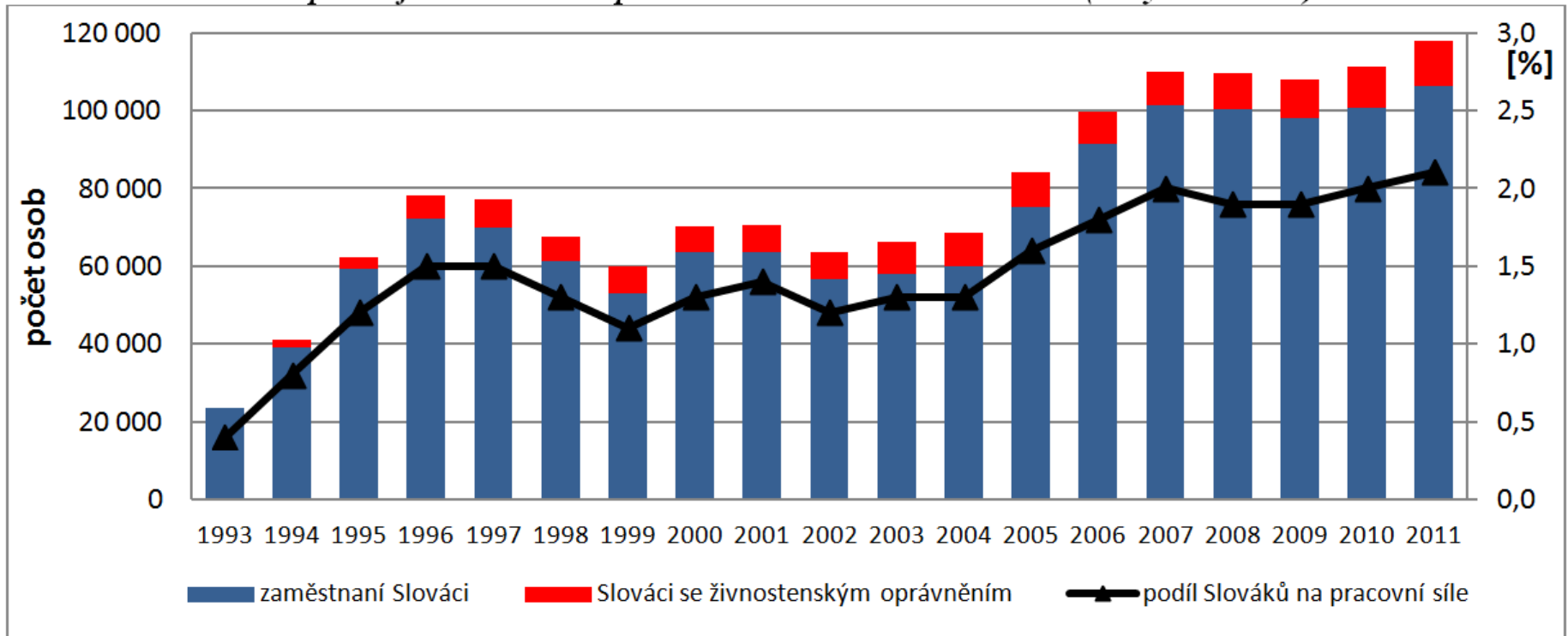
Zdroj: Toušek (1999)

- ▶ rok 1991, nejvíce Slováků:
  - hl. město Praha (stavebnictví + veřejná správa),
  - ostravská aglomerace (okresy Ostrava–město, Karviná, Frýdek–Místek),
  - moravsko–slovenské pomezí (okresy BV, HO, UH, ZL, VS, FM) = 19,6 % dojíždějících ze Slovenska.

Dojížd'ka do zaměstnání

- ▶ 90. léta – dojížd'ka kvůli vysoké nezaměstnanosti na Slovensku
- ▶ recese české ekonomiky na konci 90. let – mírné snížení
- ▶ 21. století – opětovný růst, během ekonomické krize stagnace
- ▶ rok 2011 – růst; 117,8 tis. občanů SR = 2,1 % pracovní síly ČR

Obr. 1: Občané SR pracující v České republice v letech 1993 až 2011 (vždy k 31. 12.)

Dojížd'ka do zaměstnání

- ▶ rok 2000, nejvíce Slováků:
  - okresy Mladá Boleslav (Škoda Auto), Ústí nad Orlicí (AVX Lanškroun)
  - velká města (Praha, Brno, Ostrava)
  - moravsko-slovenské pomezí = 15,7 % Slováků pracujících v ČR.
- ▶ rok 2011:
  - moravsko-slovenské pomezí = 8,0 % Slováků pracujících v ČR.

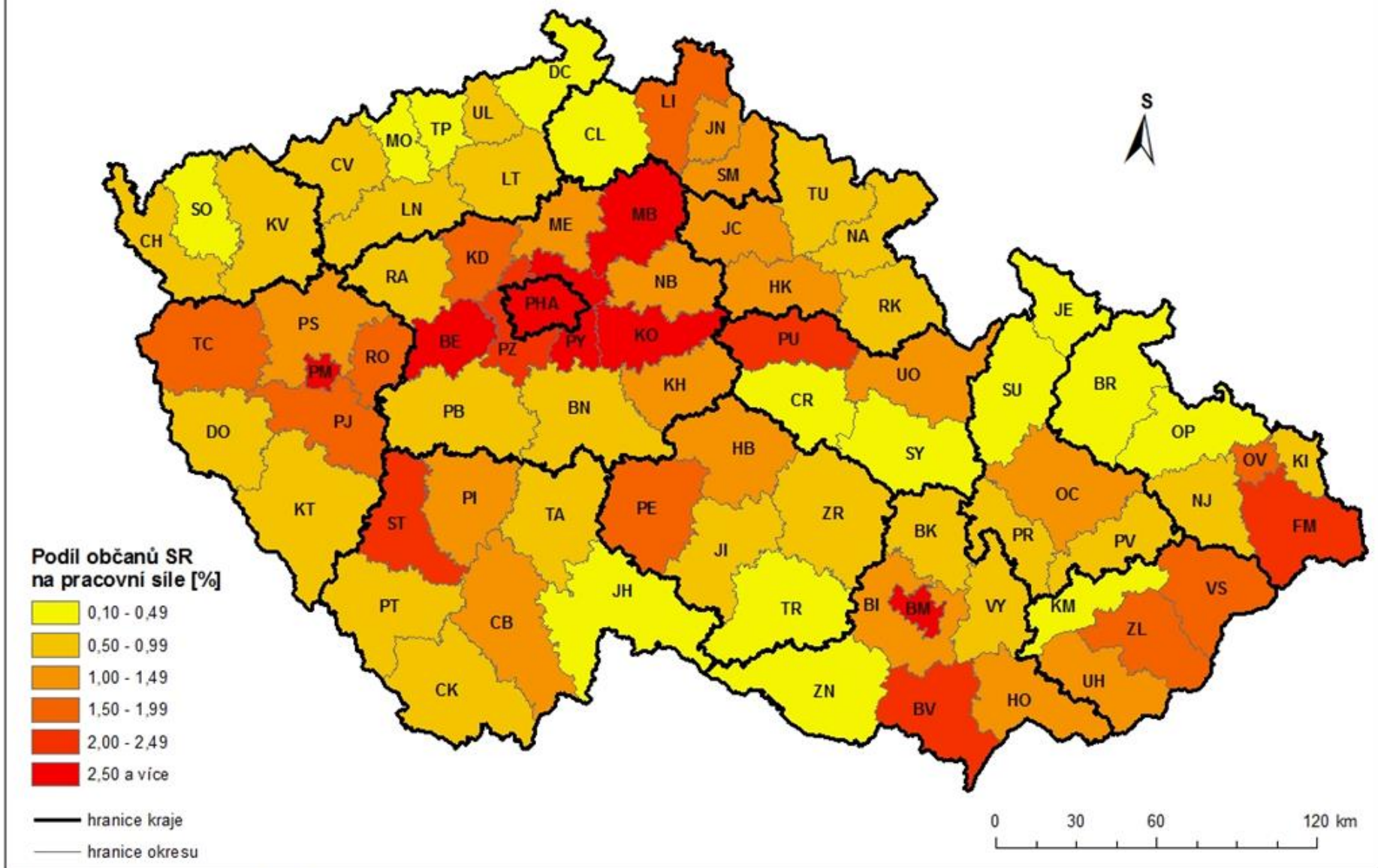
Tab. 2: Deset okresů ČR s nejvyšším a deset okresů ČR s nejnižším počtem občanů SR registrovaných k 31. 12. 2011 na Úřadu práce ČR

Pořadí	Okres	počet občanů SR	podíl na pracovní síle (%)	Pořadí	Okres	počet občanů SR	podíl na pracovní síle (%)
1.	Praha	37 326	4,8	68.	Prachatice	201	0,7
2.	Brno-město	8 344	3,8	69.	Znojmo	199	0,3
3.	Plzeň-město	5 030	4,5	70.	Rakovník	191	0,6
4.	Mladá Boleslav	4 469	6,0	71.	Kroměříž	185	0,3
5.	Praha-východ	4 400	5,2	72.	Sokolov	169	0,3
6.	Ostrava-město	3 290	1,9	73.	Třebíč	148	0,2
7.	Frýdek-Místek	2 179	2,0	74.	Jindřichův Hradec	146	0,3
8.	Pardubice	2 092	2,3	75.	Bruntál	135	0,3
9.	Zlín	1 661	1,6	76.	Děčín	69	0,1
10.	Liberec	1 595	1,7	77.	Jeseník	38	0,2

Zdroj: Horáková (2012)

Obr. 2: Podíl občanů SR na pracovní síle okresů České republiky k 31. 12. 2011

PODÍL OBČANŮ SR NA PRACOVNÍ SÍLE

Zdroj: Horáková (2012)

Dojížd'ka do zaměstnání

- ▶ cizinci pracující na Slovensku
  - v posledních letech růst vlivem zahraničních průmyslových společností
  - konec roku 2011: 22,2 tis. osob (Rumuni, Češi, Poláci, Maďaři)
  - hlavní město Bratislava + okresy Trnava (PSA) a Galanta (Samsung Electronics SK)
- ▶ Češi pracující na Slovensku – 3,2 tis. osob (konec roku 2011)
  - hranice 2,0 tis. osob překonána až v roce 2009
  - více než 60 % občanů ČR dojíždělo do Bratislavy + proud Súdomeřice → Skalica
- ▶ příčiny asymetrie dojížd'ky za prací
  - harmonizovaná míra nezaměstnanosti dle VŠPS (2011): SR 13,6 % x ČR 6,7 %
  - ekonomická vyspělost (rozdíly se postupně snižují)

Dojížd'ka do vysokých škol

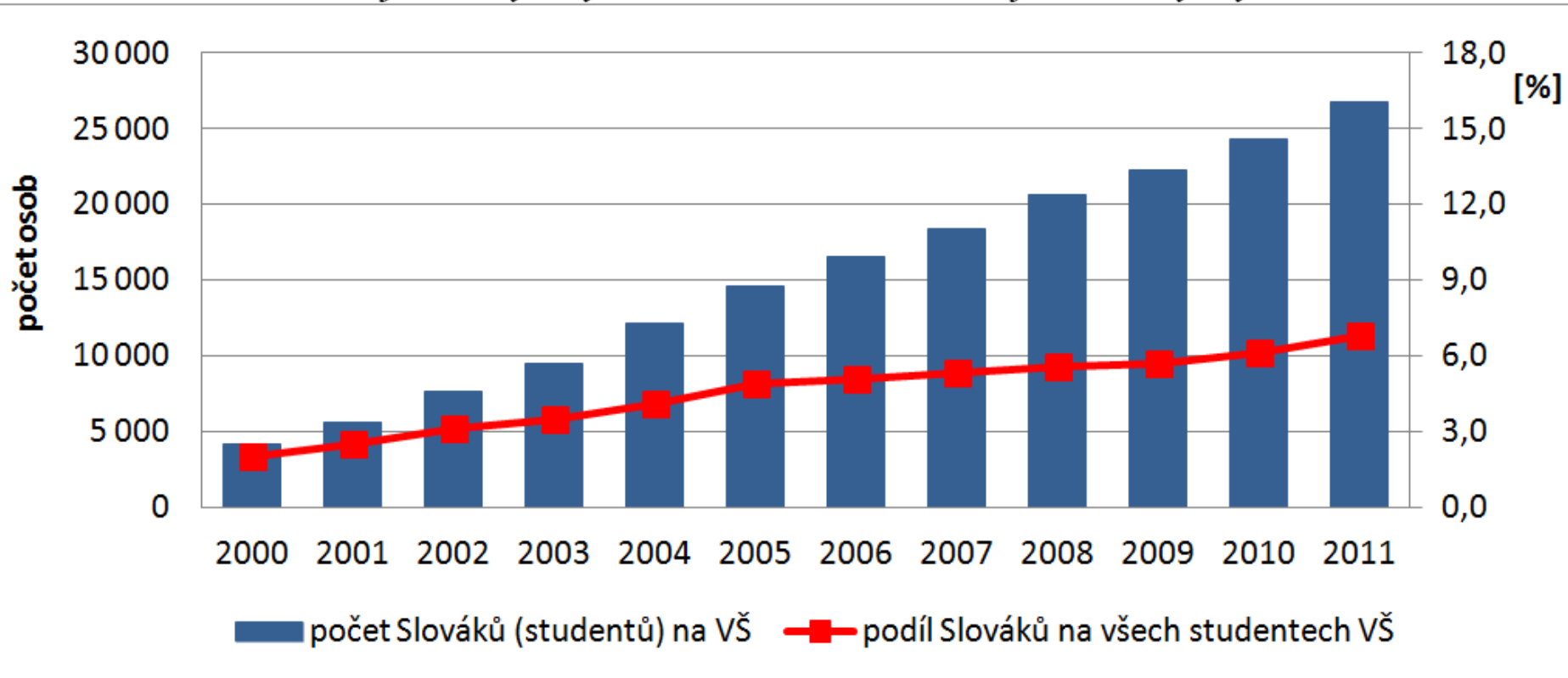
- ▶ po 2. světové válce přesuny některých VŠ pracovišť na Slovensko
  - Vysoká škola dopravní v Praze -> Žilina
  - Farmaceutická fakulta MU Brno -> Bratislava
  - Vojenská politická akademie Klementa Gottwalda v Praze -> Bratislava
- ▶ počátek 90. let, Slováci v ČR
  - 2,5 tis. studentů ze Slovenska (tj. 2,2 % vysokoškoláků v ČR)
  - nejvíce na školách a fakultách s obory, které nebyly na Slovensku vyučovány (např. Zahradnická fakulta v Lednici)
- ▶ počátek 90. let, občané ČR na Slovensku
  - 1,0 tis. studentů z ČR, polovina z nich na Vysoké škole dopravy a spojů v Žilině
  - vojenské školy, VŠE v Bratislavě a Farmaceutická fakulta UK v Bratislavě

Dojížd'ka do vysokých škol

- ▶ po rozdělení federace mírný pokles VŠ studentů ze SR, pak ale nárůst
  - mezi akademickými roky 2001/2002 a 2011/2012 nárůst více než 5x
  - Slováci studují na veřejných VŠ v programech s českým jazykem (tj. zdarma)
  - akademický rok 2011/2012: 26 783 vysokoškoláků ze Slovenska (tj. 6,8 % všech)

Obr. 3: Občané SR studující na vysokých školách v ČR ve všech formách výuky

Zdroj: Statistické ročenky školství 2002-2011, ÚIV, 2012; MŠMT 2013

Dojížd'ka do vysokých škol

▶ veřejné vysoké školy

- akademický rok 2011/2012: 19 956 vysokoškoláků ze Slovenska (tj. 5,9 % všech)
- zhruba polovina na UK v Praze a MU (prestiž) + role vzdálenosti

Tab. 3: Veřejné vysoké školy s největším počtem studentů se slovenskou státní příslušností v akademickém roce 2011/2012 (stav k 31. 12.)

Pořadí	Název instituce	Sídlo	Studenti ze Slovenska	
			počet	podíl na VŠ *
1.	Masarykova univerzita	Brno	5 812	14,6
2.	Univerzita Karlova	Praha	3 634	7,3
3.	Vysoké učení technické	Brno	2 270	10,2
4.	Vysoká škola ekonomická	Praha	1 878	10,0
5.	Vysoká škola báňská - Technická univerzita	Ostrava	1 008	4,7
6.	České vysoké učení technické	Praha	971	4,3
7.	Univerzita Palackého	Olomouc	964	4,3
8.	Univerzita Tomáše Bati	Zlín	662	5,4
9.	Mendelova univerzita	Brno	531	5,0
10.	Veterinární a farmaceutická univerzita	Brno	418	13,5
11.	Slezská univerzita	Opava	407	4,8
12.	Ostravská univerzita	Ostrava	255	2,5

* podíl studentů ze Slovenska na všech studentech dané vysoké školy (%)

Zdroj: Statistická ročenka školství 2011/2012, MŠMT Praha, 2013; Slotíková (2013)

Dojížd'ka do vysokých škol

► fakulty veřejných vysokých škol

- dominance MU (šest z deseti fakult s více než 500 studenty ze Slovenska)
- vysoký podíl FI MU a FIT VUT, Brno jako lokalita se středisky zahraničních firem (IBM, Motorola, ...)
- lékařské a přírodovědně zaměřené fakulty

Tab. 4: Fakulty veřejných vysokých škol s největším počtem studentů se slovenskou státní příslušností v akademickém roce 2011/2012 (stav k 31. 12.)

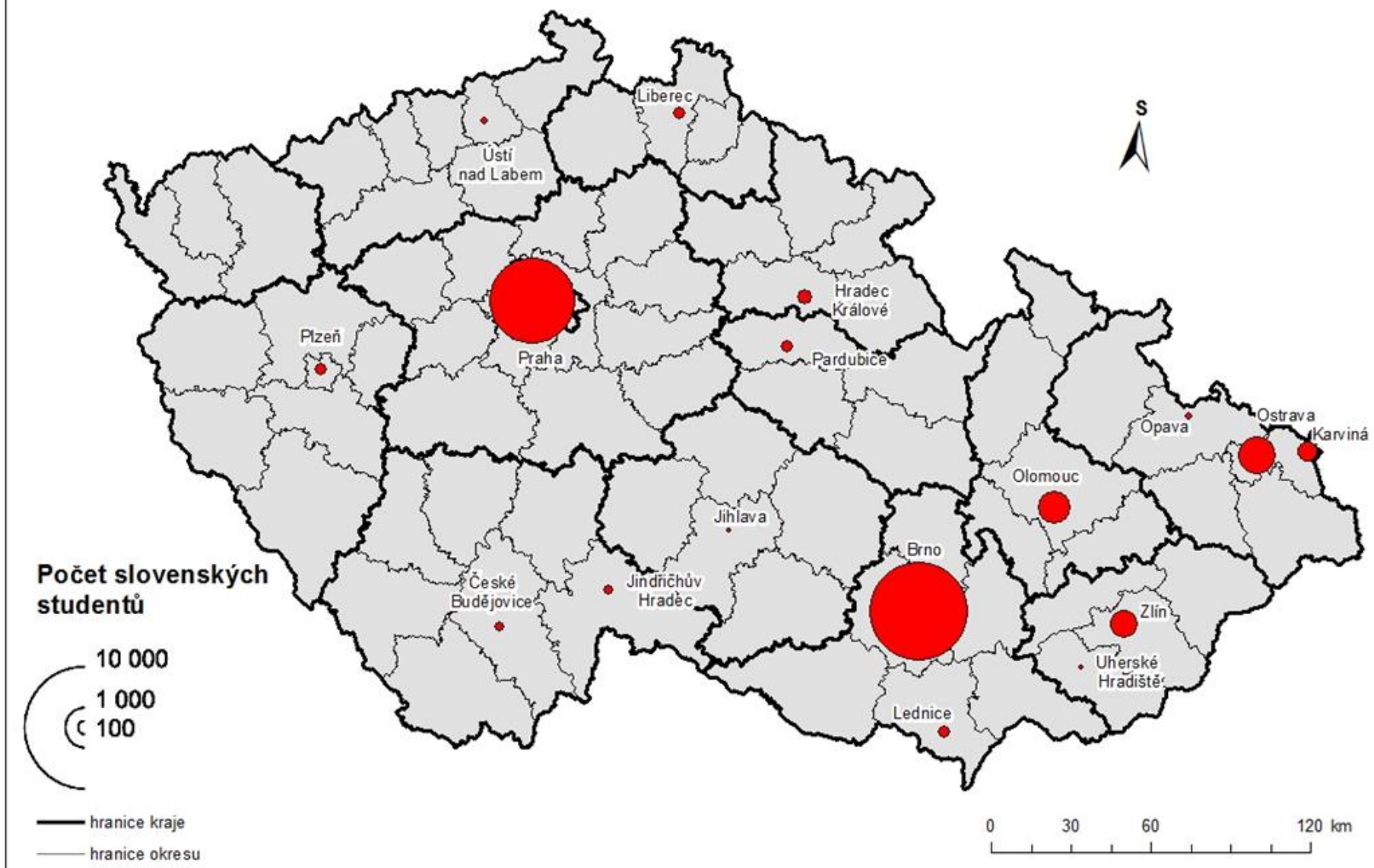
Pořadí	Název fakulty/instituce	Sídlo	Studenti ze Slovenska	
			počet	podíl na VŠ *
1.	Filozofická fakulta MU	Brno	1 198	12,5
2.	Fakulta informatiky MU	Brno	1 031	41,4
3.	Lékařská fakulta MU	Brno	1 028	22,3
4.	Ekonomicko-správní fakulta MU	Brno	793	17,9
5.	Fakulta mezinárodních vztahů VŠE	Praha	697	14,3
6.	1. Lékařská fakulta UK	Praha	676	14,0
7.	Matematicko-fyzikální fakulta UK	Praha	639	22,1
8.	Přírodovědecká fakulta MU	Brno	624	14,5
9.	Fakulta informačních technologií VUT	Brno	541	22,1
10.	Fakulta sociálních studií MU	Brno	530	13,4

* podíl studentů ze Slovenska na všech studentech dané fakulty (%)

Zdroj: Statistická ročenka školství 2011/2012, MŠMT Praha, 2013; Slotíková (2013)

Obr. 4: Počet vysokoškolských slovenských studentů ve městech České republiky k 31. 12. 2011

POČET SLOVENSKÝCH STUDENTŮ VE MĚSTECH ČR

Zdroj: Slotíková (2013) + vlastní výpočty

Dojížd'ka do vysokých škol

► soukromé vysoké školy

- akademický rok 2011 /2012: 6 827 vysokoškoláků ze Slovenska (tj. 12,3 % všech)
- Bankovní institut: pobočka Banská Bystrica; střediska Galanta, Lipt. Mikuláš, Prešov
- Univerzita J. A. Komenského: střediska Starý Hrozenkov a Frýdek–Místek
- VŠ mezinárodních a veřejných vztahů: institut Bratislava

Tab. 5: Soukromé vysoké školy s největším počtem studentů se slovenskou státní příslušností v akademickém roce 2011/2012 (stav k 31. 12.)

Pořadí	Název instituce	Sídlo	Studenti ze Slovenska	
			počet	podíl na VŠ *
1.	Bankovní institut vysoká škola	Praha	2 734	58,4
2.	Univerzita J. A. Komenského	Praha	1 420	14,5
3.	VŠ mezinárodních a veřejných vztahů	Praha	615	53,2
4.	Evropský polytechnický institut	Kunovice	351	33,2
5.	Vysoká škola hotelová	Praha	274	13,0

* podíl studentů ze Slovenska na všech studentech dané vysoké školy (%)

Zdroj: Statistická ročenka školství 2011/2012, MŠMT Praha, 2013; Slotíková (2013)

Dojížd'ka do vysokých škol

- ▶ čeští vysokoškoláci na Slovensku, celkem 4 877 osob (2011/212)
- akademický rok 2011/2012: 4 877 vysokoškoláků z ČR na Slovensku, z toho:
  - veřejné vysoké školy: 1 016 studentů
  - soukromé vysoké školy: 3 861 studentů
- např. Joštova akademie – středisko Fakulty práva Janka Jesenského VŠ v Sládkovičově
Dubnický technologický institut

Závěr

- ▶ výrazně asymetrický vztah mezi ČR a Slovenskem (ve prospěch ČR)
  - v příštích letech nelze očekávat zásadnější změnu
  - možný vliv zavedení školného na českých VŠ
  - otázka budoucího vývoje české a slovenské ekonomiky (i když vliv přímo ekonomických faktorů klesá)
- ▶ Brno – „centrum slovenských VŠ studentů“
  - více slovenských VŠ studentů než slovenských pracovníků

Děkujeme za pozornost !

- ▶ RNDr. Ondřej Šerý
ondrej.sery@mail.muni.cz
- ▶ doc. RNDr. Zdeněk Szczyrba, Ph.D.
vaclav.tousek@upol.cz
- ▶ RNDr. Tatiana Mintálová, PhD.
vaclav.tousek@upol.cz
- ▶ doc. RNDr. Václav Toušek, CSc.
vaclav.tousek@upol.cz

Geografický ústav
Přírodovědecká fakulta
Masarykova univerzita
Kotlářská 2, 611 37 Brno

Katedra geografie
Přírodovědecká fakulta
Univerzita Palackého v Olomouci
17. listopadu 12, 771 46 Olomouc

Tento příspěvek byl zpracován v rámci řešení projektů „Urbánní a suburbánní kvalita života: geografický pohled“ (GAP404/11/1811), který je financovaný Grantovou agenturou ČR a řešen na Katedře geografie PŘF UP v Olomouci a „Projevy globální environmentální změny v krajinné sféře Země“ (MUNI/A/0966/2009), který je financovaný Masarykovou univerzitou a řešen na Geografickém ústavu PŘF MU.